

forradalmát. De a nemrég elhalványodott értékei helyett legalább a tegnap és a ma pozitívabb értékeit szeretnők látni a színiakadémia programján. Nem kell föltétlenül Wedekinddel és D'Annunzióval foglalkozni, de például Ibsen már a tegnapnak és Maeterlinck manak már nem problematikus értéke. És ha állandó repertoár kell, hát ott van a nem muló értékek között Shakspeare, Moliere, Sofokles és ismét: Shakespeare. Ez az utóbbi úgynevezett „szerepeket” is írt tudvalevően, igen nagy számban és igen tanulságosakat. A vele való foglalkozás olyan szeretete a mulnak, mely a jövőnek is hasznos.

Messzi alattam zúgnak az életforrások.

Írta: H. Halmy István.

Messzi alattam zúgnak az életforrások, engem a Végtelen csönd vizei visznek, mesélőn altatva el tévedt lelkemet s messzi alattam zúgnak az életforrások.

Az álomom csöndes, mint nagy vizek hajósáé, kit hajója roncsai rengve ringatnak halott álmok sírján, korall-erdők alatt. Az álomom csöndes, mint nagy vizek hajósáé.

És minden olyan mélyen, mélyen alattam van: gyűlölség, szeretef, asszony, erény, vétek, lelkemben bús, hunyó emlék-lángok égneek és minden olyan mélyen, mélyen alattam van.

Holt-kékre dermedten fekszem némán, hidegen, üveges szememnek nincsen több könnye már panasza sápadt ajkamhoz útát nem talál; holt-kékre dermedten fekszem, némán, hidegen.

Csak néha, ha egy mélybe hulló vágy felsikolt bűg fel a szívem, mint egy ódon vár éjféli órán, ha benne kísértet jár, mikor egy mélybe hulló, haló vágy felsikolt.

Zangwill.

Írta: Munkácsy Sándor.

Előtte áll a képe. Némán is beszédes arckép ez, és aki megnézi, nem felejt el soha. Egy öregedő úr néz szemközt a nézővel. Az arca hosszúkás, teljesen borotvált, nem zsidó arc. Göndör hajfürtjeit már behintette ezüstporával az öszülés. Jellemző cvikkerén át zöldes tűzekben csillognak a szemei. Valami különös van a nézésében.

Ki ez a Zangwill? Lehet-e kérdezni ezt? Carlyle az ilyen embert nevezi „élő monumentum”-nak. Mindenki emlegeti. Hogy ki, azt mindenki tudja. Alakja, neve, műve benne él a közfudatban. A zsúrokon, kaszinókban, társaságokban szinte közmondásossá vált elmondani, hogy ő a mai zsidóság legnagyobb írója. Hogy azelőtt szegény tanító, majd zsurnaliszta volt. Hogy a zsidó kulturtörténet igen alapos ismerője, ki a világraszóló „Jewish Encyclopedia” egyik leg tudósabb munkatársa volt. Hogy előbb cionista volt, majd a „Jewish Territoal Association” tagja lett, vagyis ifoista. Hogy (és nem-e ez a leglénnyegesebb benne?) tudását és életismeretét novellákban kristályosította ki. Csak novellákban, de leglelkéből való novellákban, mert a drámái is csak dramatizált novellák, amelyek csak dialogizáltságukkal különböznek a többi novelláitól, amelyek nevét, nemcsak hazájában, az angolok közt, hanem az egész kontinensen, sőt Amerikában is és az egész világon divatossá tették.

Ismerem a novelláit összevissza. Ott állnak a könyvtáramban csinos kötésű könyvekbe fűzve. „Children of the Ghetto”, „The dreamers of the Ghetto”, „The King of the Shnorrrers”, „Merely Mary. Ann”, „The War God...” ezek a címeik. Majdnem mind zsidó életből vett történet. Az irodalomtörténetben a legtöbbnek a gettó-novellák közt van a helye, aminő Heine „Der Rabbi von Bacharach”-ja, aminőket Lipót Kompert, Phöbus Phillipson, Lewanda és Bogrow írtak. Az egyik novellás könyvében bús történeteket mesél a gettó gyermekeiről, kik kikerülnek a nagyvilágba. A másikon a gettó álmódzóiról regél, a zsidóság nagy történeti